

Nærings- og fiskeridepartementet

Vår dato
08.04.2015

Vår referanse
2015/00067-7

Vår saksbehandler
Erling Holmeset jr/92443993

Deres referanse

Høringsnotat om endringer i forskrift om regulering av eksporten av fisk og fiskevarer og forskrift om samordnet innkreving av avgift på fiskeeksport

Norges Fiskarlag viser til Nærings- og fiskeridepartementets høringsnotat om endringer i forskrift om regulering av eksporten av fisk og fiskevarer (fiskeeksportforskriften) og forskrift om samordnet innkreving av avgift på fiskeeksport av 13.02.2015.

I høringsnotatet legger departementet frem endringsforslag knyttet til markedsavgiften som ilegges eksporten av sjømat og til styrevalgprosessen for Sjømatrådet.

Dagens finansiering av Sjømatrådet

Virksomheten til Sjømatrådet er i sin helhet finansiert av næringen gjennom lovpålagt årsavgift på 15 000 kroner for alle eksportører og en avgift på eksport, markedsavgiften. Etter forskrift om samordnet innkreving av avgift på sjømateksport betales en eksportavgift bestående av markedsavgiften (0,75 pst. av fob-verdien av fisk og fiskevarer unntatt videreforedlete produkter som svarer en markedsavgift på 0,2 pst.) og en FoU-avgift (0,3 pst.). Sjømatrådet mottar ikke regulære direktebevilgninger over statsbudsjettet.

I 2010 ble det vedtatt å styrke den felles markedsføringen av sjømat gjennom å øke markedsavgiften for enkelte kategorier. Markedsavgiften hadde til da variert mellom de enkelte fiskeslag, hvor laksenæringen og konvensjonell sektor hadde hatt høyeste avgiftssats på 0,75 pst. av eksportverdien. Det ble vedtatt å sette markedsavgiften til 0,75 pst. for alle fiskeslag og produkter med unntak av produkter under kap. 1604 i tolltariffen som ble holdt uforandret på 0,2 pst. Fiskemel og fiskeolje er fritatt fra avgift. Hensikten bak harmoniseringen av avgiften var å styrke det langsiktige markedsføringsarbeidet for de artene som hadde en lavere markedsavgift på, det vil si hvitfisk (unntatt konvensjonell sektor), pelagiske arter, reker og skalldyr. Dette skulle også forenkle regelverket og fjerne eventuell tvil om hvilke produkter som faller innenfor hvilke avgiftskategorier.

I 2012 var inntektene fra markedsavgiften på 377 mill. kroner, mens den er økt til om lag 500 mill. kroner i 2014.

Sjømatrådet handler etter et fordelingsprinsipp for kostnader og inntekter som tar hensyn til hvor mye av inntektene fra markedsavgiften som genereres fra de ulike bransjene i sjømatnæringen. Avgiftsinntekter fra eksport av hvitfisk benyttes eksempelvis til markedsføring av hvitfisk, og ikke laks eller pelagisk fisk. Dette prinsippet er innført av styret, blant annet for å sikre legitimitet i næringen. Slik allokering av midler er ikke nedfelt i lov, forskrifter eller vedtekter. Sjømatrådets

virke har derfor blitt bygget opp rundt fem bransjer: Laks og ørret, hvitfisk (fersk/fryst torsk, sei, hyse m.m.), reker og skalldyr, konvensjonelle produkter (salfisk, klippfisk og tørrfisk) og pelagiske produkter (sild, makrell og lodde).

Alle felles investeringer og utgifter finansieres som et spleiselag mellom bransjene hvor de bidrar etter sin relative størrelse av totalbudsjettet (årlig nøkkel). Samme fordelingsnøkkel benyttes til å fordele fellesinntektene som består av årsavgift og netto finansinntekter.

Effekt av generisk markedsføring

Fiskarlaget mener at høringsnotatets gjennomgang av effekt av generisk markedsføring for norsk sjømatnæring fremstår som noe overfladisk, og forslag om å nedtone betydningen av generisk markedsføring i sjømatnæringen, synes ikke å være begrunnet ut fra innhentet ny kunnskap og/eller forskning. Etter vår vurdering kan det tyde på departementet nå vektlegger store enkeltaktører interesser på bekostning av fellesskapsinteresser.

Departementet uttaler at tradisjonell forskning på generisk markedsføring tyder på at denne fungerer ved at samlet etterspørsel etter det markedsførte produktet øker. Departementet stiller imidlertid spørsmål ved om dette stemmer for sjømat (og for ulike typer sjømat) i dag, og viser til konsolidering i bransjen, differensierte produkter, m.m., bidrar til at dette ikke nødvendigvis er tilfellet i samme grad for sjømatnæringen som tidligere. Departementet viser til at det finnes forskning som viser at generisk markedsføring kan forskyve etterspørselsmønsteret ved at denne type markedsføring undergraver budskapet i merkevaremarkedsføring. Videre uttales at denne problematikken skal være mer relevant i produktkategorier med høy differensiering.

Hverken departementet eller Menons rapport om «*Evaluering av Norges sjømatråd*» foretar en grundig gjennomgang om den «forskningen» det her vises til er relevant basert på situasjon i norsk sjømatnæring i dag.

I Menons evaluering uttales at det faglige argumentet for fellesfinansiering av generisk markedsføring er imidlertid sterkest der det 1) Er mange aktører, 2) Det er lite konsentrasjon i markedsrett, og 3) Produktene er homogene.

Norges Fiskarlag er forundret over Menons undersøkelser og konklusjon av f.eks. pelagisk sektor i forhold til disse parameterne. I evalueringsrapporten vises det til at i pelagisk sektor kontrollerer to selskap i overkant av 60 pst. av råstoffet som ble omsatt til konsumformål i 2013. I lys av dette konkluderes det med at det er få aktører i sektoren, og viser til en betydelig konsolidering de siste årene. Rapporten velger her å se bort fra at det fortsatt er en stor andel av råstoffet som omsettes av andre aktører en nevnte to. Innenfor primærleddet (flåtesiden) fortsatt er svært mange aktører, som spesielt er avhengig av generisk markedsarbeid for å påvirke konsumenter på et mer grunnleggende nivå, noe som er et sentralt formål med slikt markedsarbeid.

Rapporten sier videre at innenfor pelagisk sektor så har en aktør blitt dominerende, og at således er en «*markedsrett bland norske aktører*». Fiskarlaget finner grunn til å påpeke at selv om denne aktøren kan ha «*markedsrett*» på innkjøpssiden i Norge, er det ikke dokumentert at denne aktøren har markedsrett på eksportmarkedene for pelagiske produkter.

Videre uttaler evalueringsrapporten at innenfor pelagisk sektor er produktene fortsatt relativt like, eller at produktene er homogene. Riktignok hevdes det at det er en økende produktdifferensiering uten at dette gis noe innhold eller at det dokumenteres noen utvikling på aktørenes evne til økt produktdifferensiering.

Fiskarlaget mener i lys av ovennevnte at situasjonen i pelagisk sektor fortsatt er slik at det faglige argumentet for fellesfinansiering av generisk markedsføring fortsatt står sterkt. At det kan være enkelte næringsinteresser for et annet syn er legitimt, men Fiskarlaget ser ikke at det foreligger noen sterke faglige argumenter for å svekke fellesfinansiering av generisk markedsføring i denne sektoren.

Norges Fiskarlag vil minne om at markedsavgiften, selv om den trekkes på eksportleddet finansieres av alle i verdikjeden, ved at denne veltes over på både konsument, fisker og fiskeforhandler via markedets prismekanismer.

Fiskarlaget viser til at departementet velger ikke å initiere undersøkelser for ytterligere å dokumentere effektene av generisk markedsføring. Det vises til at det vil knytte usikkerhet til slike undersøkelser, og at det å gjennomføre effektmålinger for samtlige enkeltmarkeder hvert år vil være en for omfattende oppgave. Til tross for at tidligere effektmålinger av generisk markedsføring utført av Sjømatrådet viser positive resultat, mener departementet på bakgrunn av «*næringsaktørens tydelige signal om behovet for en rask endringsprosess*», at det taler for at nivået på avgiften justeres ned for noen sektorer, herunder pelagisk sektor, der denne problemstillingen er særlig aktuell.

Norges Fiskarlag mener det er prinsipielt uheldig at departementet ikke er mer kunnskaps- og faktabasert i høringsnotatet når det legges til grunn en mer grunnleggende endring i synet på fellesfinansiering av generisk markedsføring i sjømatnæringen.

Markedsavgiften på eksport av sjømat differensieres

Departementet uttaler at det ikke for noen sektorer vil være aktuelt på det nåværende tidspunkt å heve markedsavgiften til 1 pst., uten at dette standpunktet begrunnes. Det vises til at primærleddet i hvitfisksektoren tidligere her hatt et ønske om en økning opp til 1 pst., men inntektene til Sjømatrådet har økt jevnt de siste årene, og det er ikke ønskelig å bidra til en forsterking av denne utviklingen gjennom økte satser for noen sektorer. Evalueringen peker også på at utviklingen i bransjen ikke taler for at en bør utvide omfanget av generisk markedsføring. Departementet tilrår derfor ikke at noen skal betale en høyere markedsavgift enn i dag.

Departementet viser til at hvitfisksektoren fortsatt er preget av mange, forholdsvis små bedrifter som fortsatt har et stort behov for generisk markedsarbeid. Evalueringen peker også på at generisk markedsføring har størst nytte i hvitfisksektoren. Videre er torskevolumene fortsatt forholdsvis høye, det arbeides med å få fersk torsk inn på flere markeder og det jobbes for å heve verdien til torsken. Arbeidet på dette feltet bør ikke reduseres, og det tilrås derfor ikke at markedsavgiften for hvitfisk og konvensjonell sektor senkes. Med dette som bakgrunn tilrår departementet at en for all hvitfisk (inkl. konvensjonell sektor), samt reker og skalldyr fortsatt har en avgiftssats på 0,75 pst.

Departementet uttaler videre at en ser behovet for å differensiere satsene mellom de ulike sektorene og det legges til grunn at satsene for laks, ørret og pelagisk sektor kan settes ned, og derigjennom å redusere arbeidet med generisk markedsføring i disse sektorene.

Departementet foreslår at markedsavgiften for laks, ørret og pelagisk fisk settes til 0,4 pst., alternativt 0,5 pst., og at satsen for de øvrige fiskeslagene opprettholdes på 0,75 pst. Satsen for videreforedlede produkter, som omfattes av tolltariffens posisjon 16.04, avvikles.

Norges Fiskarlag mener at forslaget om å redusere arbeidet med generisk markedsføring av pelagisk fisk er svakt begrunnet, og Fiskarlaget mener at dagens avgifts nivå på 0,75 pst. må videreføres.

Etter vår vurdering er bransjens egenskaper i sektoren fortsatt slik at det er sterke faglige argumenter for fellesfinansiering av generisk markedsføring. I tillegg er det fortsatt behov for å beholde norsk posisjon i etablerte markeder, og ikke minst er det behov for å etablere nye markeder for pelagiske produkter. I dagens krevende situasjon for pelagiske produkter til f.eks. Russland og Ukraina, vil kunne forverres dersom Norge nå velger å redusere omfanget av generisk markedsarbeid innenfor pelagisk sektor.

Norges Fiskarlag mener det fortsatt er behov for å styrke markedsarbeidet innenfor hvitfisk, og foreslår at markedsavgiften økes fra 0,75 pst. til 1,0 pst..

Styrevalgprosessen

Styret i Norges sjømatråd AS skal være representativt for fiskeri- og havbruksnæringen. Nærings- og fiskeridepartementet har hjemmel til å gi nærmere bestemmelser om sammensetningen av styret gjennom forskrift. Departementet har gitt slike bestemmelser i forskrift 22. mars 1991 nr 157 om regulering av eksporten av fisk og fiskevarer § 5 annet til fjerde ledd. Av forskriften går det frem at generalforsamlingen skal velge syv medlemmer til styret.

- Fem medlemmer med numeriske varamedlemmer skal velges på grunnlag av forslag fra FHL.
- Ett medlem med personlig varamedlem skal velges på grunnlag av forslag fra Norges Fiskarlag.
- Ett medlem med personlig varamedlem skal velges på grunnlag av forslag fra LO.

I tillegg kommer styremedlemmer og observatør som de ansatte i selskapet kan kreve at skal velges av og blant de ansatte, jf. aksjeloven § 6-4.

Høringsnotatet viser til at departementets overordnede mål er å sikre Sjømatrådet et kompetent styre, slik det er nedfelt i statens prinsipper for god eierstyring og påpekt av Menon. Departementet mener at dagens system, hvor kun bestemte organisasjoner kan fremme forslag til kandidater, gjør at det kan være en utfordring å sikre at styreutvelgelsen skjer i tråd med prinsippene om god eierstyring. Det kan i denne forbindelse også trekkes frem at kandidatlisten skal være det dobbelte av antall styremedlemmer og at departementet må velge et fastsatt antall styremedlemmer fra hver kandidatliste. Departementet ønsker å profesjonalisere styrevalgprosessen i Sjømatrådet og gjøre prosessen mer i tråd med prinsippene for god eierstyring slik de er nedfelt i eierskapsmeldingen.

For å sikre en styrevalgprosess mer i tråd med prinsippene for god eierstyring, foreslår departementet å avvike at kun bestemte organisasjoner skal kunne fremme forslag til kandidater som er bindende for departementet. Departementet ønsker at *"foretak og organisasjoner i næringen"* skal kunne fremme forslag om kandidater til styret.

Norges Fiskarlag er positiv til at departementet vil at Fiskeeksportlovens bestemmelse om at styret i Sjømatrådet skal være representativt for fiskeri- og havbruksnæringen skal ligge fast. Fiskarlaget mener at dette er viktig for å sikre legitimiteten til Sjømatrådet. Fiskarlaget mener fortsatt at det er behov for fangstleddet gis større representasjon i Sjømatrådets styre. Det vises bl.a. at det som oftest er primærleddet i verdikjeden som har størst interesse av generisk markedsarbeid, som i natur har som formål å øke den totale «kaken», mens produsenter og eksportører svært ofte ønsker å bruke midler til å styrke egne markedsandeler av den totale «kaken». Høringsnotatet underbygger dette bilde, ved at det nå er tunge internasjonale fiskerikonsern som vil nedprioritere fellestiltak for å beholde mer midler til egne merkevarer. Således mener Fiskarlaget at høringsnotatet underbygger behovet for at primærleddet må gis større innflytelse over generisk markedsarbeid i Sjømatrådet.

Norges Fiskarlag mener videre at dagens ordning med at organisasjoner foreslår kandidater til styret i Sjømatrådet må opprettholdes.

I dag består styret som velges av generalforsamlingen av syv medlemmer og syv varamedlemmer. Av hensyn til forenkling og for å redusere kostnader, foreslår departementet å avvike ordningen med varamedlemmer. Norges Fiskarlag er enig i forslaget.

Det følger av fiskeeksportforskriften § 5 femte ledd at medlemmer og varamedlemmer som oppnevnes av generalforsamlingen maksimalt kan oppnevnes fire ganger. Departementet foreslår å fjerne denne begrensningen. Dette sikrer fleksibilitet for å kunne sikre det mest kompetente styret til enhver tid. Styrekompetanse opparbeides også i stor grad gjennom praktisk styrearbeid.

Det er derfor behov for kontinuitet for å sikre at opparbeidet kompetanse ikke forsvinner. Norges Fiskarlag er enig i dette forslaget.

Norges Fiskarlag mener det er viktig at Sjømatrådet blir evaluert, og mener at det bør foretas en grundig evaluering hvert femte år. Videre bør både omfanget og effekten av Sjømatrådet generiske markedsføring bli en del av evalueringen, både ut fra endringer som skjer i næringen, men ikke minst for å få fram et bedre faktagrunnlag for å kunne vurdere betydningen av generisk markedsføring i sjømatnæringen.

Med hilsen
NORGES FISKARLAG

Jan Skjærvø

Erling Holmeset jf.

Kopi til: Landsstyret
Medlemslag
Salgslag
Norges Sjømatråd